

שבת - New Product to Allow Hot Water Use on שיעור 603

1. הנוגע להמצאה החדשה שיש בו תיקון שיהא מותר לפתוח הכרז של מים חמים כדי שיוכלו להוציא מים פושרין בשבת בלי מלאכת בישול או שאר מלאכות האסורות בשבת ויש לדון על חמשה דברים (א) המידה של יד סולדת בו (ב) אם גרם פסיק רישא מותר (ג) האם אחר השקיעה המים בהדוד (boiler) הוי עדיין יותר חם מהשיעור של היד סולדת (ד) רחיצת פניו ידיו ורגליו במים שהוחמו בשבת (ה) אם ההמצאה דינו כשעון שבת

(א) השיעור של יד סולדת בו עיין באג"מ (ד - ט"ד - ג) דשיעור של 110°F הוא כבר חום גדול שיש לחוש ליד סולדת ומדת 160°F הוא ודאי יד סולדת אף לקולא ושמענו שדעת רב אהרן קטלר דהחום של 120°F הוא יס"ב וש"ת חות יאיר (ק"ד) כתב דהשיעור הוא 98.6°F כחום הגוף והגרש"ז אויערבאך סבר שהוא 113°F ואחרים סברו 102°F ודעת השבט הלוי 108°F ולכן צריך לתקן ההמצאה בהדוד באופן שיכול לסדר לפי דעת המורה הוראה של כל איש ואיש

(ב) פתיחת הכרז גורם להפעלתה thermostat ואם גרם פסיק רישא מותר

1. עיין בשלטי הגבורים (שנת ק"כ סוף ד"ה ומה שכתב) דמסופקנו בכל מלאכת שבת הנעשית בלא מתכוין ע"י גרם בפסיק רישא כי האי דגרם כיבוי אי שריא או דלמא גבי דליקה הקילו אבל זהו לשיטתו דמתכוין להגרם אסור אבל אנו פסקינן דאפילו במתכוין מותר ואין מקום לספקתו ע"ש וע"ע בשש"כ (ב - הטרה ק"ח) מהגרש"ז דיש להסתפק על היתר זה של גרמא בפ"ר בדאורייתא ובמאירי (שנת ק"כ: ד"ה מי ששכח עד דולק ע"ג טבלא) דיכול לנער את הטבלא והיא נופלת וכתב בשם ויש מפורשים שמאחר שאינו מכבה בידים אלא גורם אף בפסיק רישא מותר (עיין בשש"כ חלק ג - מצוה צהערה ז"ה) אבל רוב המפורשים מפרשין באופן אחר ע"ש וצ"ע) ועיין באבני נזר (רל"ו - ז - ח) דמכריע דגרם פסיק רישא אסור וראיתו מנר אחורי הדלת שהוא רק גרמא ומחייב משום דפסיק רישא חשיב מלאכת מחשבת לחייב הגורם ודלא כאבן בעוזר דהעמדת בהמה על העשב הוי גרם פסיק רישא ומותר. וע"ע בשו"ת אבני נזר (קל"ד - ז) דכתב שם דמותר וכ"כ בשו"ת הר צבי (קל"ג) והיחודה דעת (ה - כ"ט) וכ"כ השש"כ (כ"ז - ב"ה) דמותר כהאב"נ (קל"ד) ולא זכר כלל האב"נ ב' (רל"ו) וצ"ע ג ועוד דזה פסיק רישא דלא ניחא ליה ולי נראה דזה לאו גרמא אלא מקרב הכיבוי (ועיין בערוך השלחן רע"ז - ב דנר אחורי הדלת אסור משום שהוא בבית קטן)
4. והשו"ת באר משה (ה - מ"ד ד"ה ונראה לי) כתב דאם אינו מתכוין להגרמא שרי וזה בענין פתיחת הכרז של מים חם ביו"ט

5. וכן כתב בשו"ת חלקת יואב (ה - י"ה) ומכריע דהעושה מלאכה דרך גרמא בלא מחשבה מותר וראיתו משיטת הרשב"א דהיכא שנתכוין גם לשמור הבית אין בנעילתו צידה ולשיטת הרא"ש רק היכא שדוחפן לבית וסוגרו אבל אם היה כבר בבית וסוגרו פטור דזה הוי רק גרמא בעלמא כיון שלא עשה מעשה בגופו להכניסו בבית וזה כהאב"נ (קל"ד) ועיין בבה"ל (תק"ד - ז ד"ה ויכזה צמחה) דמותר להוסיף פתילות לנר דולק כדי שיבעיר הרבה ואינו מותר אלא אם מכויין שיאיר ולא שיכבה מהר ואף יכבה מהר מותר משמע דגרם פסיק רישא מותר (ואולי יש לומר שזה דומה לצד נחש כשיטת הרמב"ם) וע"ע במ"ב (רנ"ט - כ"ה) דסתימת תנור בשבת מותר ע"י נכרי אבל ע"י ישראל אסור ואע"פ שאינו מכויין לכיבוי מ"מ פסיק רישא הוא ואפשר לומר דסתימת התנור נחשב כיבוי בידים משא"כ בהוספת פתילה ולענין פתיחת פי התנור לכו"ע אסור ע"י ישראל אם ידוע שיש גחלים לוחשות דהרוח מבעיר את הגחלים ומסתברא גם זה חשוב בידים דאם לאו מה מה לשון דלכו"ע אסור הא יש מתירים גרם לכתחלה אלא צ"ל דדומה לבידקא דמיא בכח ראשון וכן נר הקבוע בדלת אין זה גרם כיבוי אלא אסור משום דמקרבה כיבוי (שנת מ"ז) וזה דומה לנתינת קערה על גבי הנר דאסור משום דמקרב הכיבוי או כיבוי בידים עיין במ"ב (רע"ז - ז) ועיין בבה"ל (תק"ד - ג ד"ה ומותר) דאם הליכה גורם בודאי שיכבה אסור משום דאין זה גרם אבל מקרב הכיבוי וראיה ברורה מהמ"ב דגרם פסיק רישא מותר מ' (שנ"ז - סק"ח) דשפיכת מים בכור מליאה ברה"י וגרם הוצאת מים לרה"ר דמותר ע"ש
7. ועיין באג"מ (ד - ט"ז - כ"ח) דתנורים שיש בהם טערמוסטאט מותר לפתוח דלת התנור בשבת כשהאש אינה דולקת דאין בזה פסיק רישא והוא דבר שאינו מתכוין וא"כ הוי דבר שאינו מותר ואין לאסרו משום גרם פסיק רישא אפילו על איסור תורה מ"מ יש בזה מחלוקת ואבאר

ג) ולהחוששין דמים שבדוד יהיה יותר מיד סולדת בזמן השקיעה ואי אפשר להוריד החום רק אחר זמן ארוך ראיתי תשובה מרב יהודה משולם דוב פאלאטשעק אבדק"ק מגד יהודה שהוא הרב המכשיר להמצאה זו שמעריכים אותו בערב שבת לערך שעה אחד קודם הזמן של שבת (השקיעה) ע"י digital control שאי אפשר לו להגיע בשום אופן ליותר ממאה וששה מעלות (106°F) ועוד כתב שאין שאלה מגרם פסיק רישא שע"י מה שגורם בפתיחת הכרז של המים החמים שיכנסו מים קרים חדשים לדוד כי אף אם יורד הטעפראטור על המים על

ידי זה לא נעשה שום מלאכה מכחו או גרמתו כי אין הקאנטראל בודק את המים אלא כשכא לידלוק מחמת שהגיע זמנו שהקמפיטער קובע שידלקו ואין שום שייכות לפעולתו ועוד כתב דאפילו אם רוצה לערוך את הטערמאסטאט על פחות ממאה וששה מעלות (106°F) אינו מרויח כלום בזה דבלאו digital control אינו מדוייק כלל והוא עולה ויורד במספר של שבע עשרה מעלות (17°F) מכאשר מעריכים אותו לכן נמצא דבלא computer אין יכולים לסמוך על thermostat שלא יהיו המים נתחממים ליותר משיעור של יד סולדת בו ולמעשה צריך לבאר לפני מומחים בענינים אלו אם כל הנ"ל נכון וגם לפני בעלי הלכה שהם מומחים בענינים אלו

- (ד) מותר לרחוץ במים חמים פניו ידיו ורגליו היינו בחמין שהוחמו מערב שבת אבל בחמין שהוחמו בשבת אסור אפילו ידיו לבד (מ"ב שכו"ו - ה) דאפילו מים שרק הופשרו בשבת ואין היד סולדת בהן ג"כ אסור לרחוץ בהן אפילו אבר אחד (מ"ב שכו"ו - י"ז) ועיין בשו"ת להורות נתן (י - מ"ג - ה"ה) דבנ"ד לא מצינו היתר אלא כשמכוין להפגת הרתיחות ובנ"ד ליכא כוונה זו אמנם עיין בשש"כ (י"ד - הערה י"ג) כתב דאפילו אם המים החדשים מתחממים בו בשבת מ"מ כיון שנעשה רק דרך פ"ר ובלי כוונה לא חשיב כנעשה בשבת ויש להתיר רחיצת פניו ידיו ורגליו וכן משמע מהאג"מ (י"ד 3 - ל"ג) שכתב מי שיש לו בית לעצמו יכול לכבות את האש ע"ש כשתי שעות קודם השבת שיפסקו מלהיות רותחין שיותר קרוב שלא יתחמו המים קרים הנכנסים לשם במדה דהיד סולדת ויהיה מותר, או כשיוכל לתקן שלא יכנסו הקרים ביום השבת יהיה מותר. אבל בסתם הבתים אסור ואיני יודע שום צד היתר. ע"כ ומ"מ צריך יותר מכשתי שעות קודם השבת (דעת מומחה)
- (ה) מסתברא אלו שאין משתמשיין בשעון שבת כדעת האג"מ (ד - ט) אסור להעריך ההמצאה ערב שבת לפעול בשבת כך שמעתי מרב דוד פיינשטיין בענין fax and answering machines
- (ו) ולמעשה - יש כלל גדול בפסק הלכה דהיינו עושה חדשות בעל מלחמות מ"מ אם יכול לסדר ההמצאה על הדוד באופן שאין שום איסור שבת אין למחות אמנם דוקא בהסכמות מגדולי הפוסקים הבקיים בהלכות אלו וגם ב' technology' דהכל נעשה כהלכתו (ועד עכשיו לא שמעתי מי שהתיר ההמצאה)

II. רחיצה במים חמים בשבת וביו"ט

- (א) במקוה חמה - עיין במשנה ברורה (שכו"ו - סק"ז) דצריך לזוהר דבשבת תהיה המקוה רק פושרין דאל"כ אסור לטבול בה והדברי חיים (ה - ל"ה) כתב דמצד הדין אסור מ"מ כבר נהגו כן גדולי דורינו היתר בזה והנח להם לישראל והשו"ת בנין ציון (ט"ו) התירו משום דהגזירה היתה על מים שהוחמו ע"י האור משא"כ החמין שבאין להמקוה מתבטלין במים שהיו שם מקודם ושו"ת מהרש"ג (ה - קכ"ז) כתב לטבילה דמצוה מותר מ"מ אסור לשהות שם ולצאת מיד והקרוב נתנאל (3 - כ"ג - חות ק) כתב דמקוה לא הוי בכלל גזירת מרחצאות וכ"ש לנשים כליל שבת אמנם השע"ת (שכו"ו - ה) והחכם צבי כתבו דאין להתיר אפילו כליל טבילה בחמין וע"ע בציץ אליעזר (ו - כ) שהביא רובו המתירים משום מצטער או שמא יחלה או חפיפה צריך סמוך לטבילה ואבאר
- (ב) שיעור של חימום - עיין בקצוה"ש (קל"ג - סק"ג) דכל שהיס"ב מיקרי חמין ופחות מזה פושרין ודלא כהתהלה לדוד (שכו"ו - ג) דכל שמרגישיין בו חמימות אסור וכ"כ הנודע ביהודה דכפושרין מותר היינו להפיג הצינה (שש"כ י"ד - הערה ג) והאג"מ (ד - ע"ד 350) סבר דפחות מהרגיל נחשב פושרין ויש אומרים כחום הרוק
- (ג) ביום טוב במים חמים שהוחמו ביו"ט - עיין ברמ"א (תק"ח - 3) דאסור דאינו שוה לכל נפש (כתוספות ז"ה כ"ג) והמחבר אסר מטעם אחר דס"ל דאין חילוק בין שבת ליו"ט אמנם אבר אבר מותר לרחוץ ביו"ט ועוד המחבר התיר לרחוץ אפילו כל גופו בחמים חוץ למרחץ כמו בבית וזה לדעת הרמב"ם והרי"ף דלא נמצא כלל דין של השוה לכל נפש ומ"מ זה במים שהוחמו מעיו"ט דלא גזרו חוץ ממרחץ ולכן למנהג ספרד יש מקום להתיר הרחיצה ביו"ט אם הוחמו המים מעיו"ט אבל לדעת הרמ"א מים שהוחמו ביו"ט הוי איסור תורה דאינו שוה לכל נפש גזרו עיו"ט אטו יו"ט ואפילו בבית אסור ואין לסמוך על מה שכתוב בספר הלכה שנכתב באנגלית שזה כנגד פסקיו של גדולי דורינו עיין בשו"ת באר משה (ח - קי"ח - קי"ט) דאין להקל נגד דברים שמפורשים בחז"ל ושמעתי מרב מנשה קליין דאפילו בזמנינו אסור שצריך רובא דעלמא ורב ש.ז. בריון אמר לי דאסור משום סחיטת שער אמנם עיין בשש"כ (י"ט - הערה ג) בשם רשז"א שנשאר בצ"ע ושמענו שהוא פסק אח"כ לאיסור וכ"כ הספר הלכות המועדים (ט"ו - ה) ע"ש שהאריכו בענינינו ועוד כל המים החמים שלנו היה מחומים מקצת ג"כ ביום טוב ולכן אסור לרחוץ בהם אפילו אבר אבר ועיין בחידושי רע"א (שצ"ט ל"ט: וצ"ט ד"ה וס"י) דכיון דפניו ידיו ורגליו מותר ביו"ט יש להתיר כל גופו בהיתר של מרבה בשיעורים אמנם עיין בשש"כ (י"ד - הערה ל) דאז גם ההנאה של פיו"ר היא אחרת ואינה חשובה לדבר השוה לכל נפש ועיין בפני יהושע (שצ"ט ל"ט:) דכזמנם נהגו לרחוץ הרבה ואעפ"כ לא נחשב דבר השוה לכל נפש